

VLADIMIR STRUGAR*

ČETVRTI SUSRET PEDAGOGA HRVATSKE: POUZDAN I POTREBAN OSLOMAC PEDAGOZIMA

Hrvatsko pedagogijsko društvo nakon utemeljenja 18. listopada 2002. godine (i registracije 26. ožujka 2003.) uspješno ostvaruje svoje zadaće; prvo, okupljanjem respektabilnoga broja stručnih suradnika, prije svega pedagoga na tradicionalnim godišnjim susretima i drugo, izdavanjem znanstvenoga časopisa *Pedagogijska istraživanja*. Tomu valja reći da je Hrvatsko pedagogijsko društvo, osim godišnjeg susreta, organiziralo i regionalne susrete pedagoga tijekom godine.

U članku ćemo naznačiti temeljne zadaće Društva te opisati tijek i sadržaj rada Četvrtoga susreta pedagoga Hrvatske.

Hrvatsko pedagogijsko društvo nevladina je, znanstvena i strukovna udruga profesionalnih pedagoga Hrvatske. Temeljne su zadaće: skrb i zaštita profesionalnih interesa pedagoga u Hrvatskoj, poticanje razvitka znanosti o odgoju i njezine odgovarajuće primjene u praksi, skrb o izobrazbi i stručnom usavršavanju pedagoga, donošenje provedbenih zakonskih i upravnih akata i pravilnika kojima se regulira djelatnost pedagoga u svim područjima njihova rada, organiziranje savjetovanja, predavanja, seminara, kongresa, tribina i drugih stručnih i znanstvenih skupova, znanstvena i stručna suradnja s drugim istovrsnim i sličnim udrugama i organizacijama u Hrvatskoj i inozemstvu, objavljivanje stručnih i znanstvenih časopisa i knjiga.

U sklopu Društva djeluju podružnice u Osijeku, Rijeci, Zadru i Zagrebu. Ono danas ima više od 400 redovitih članova diplomiranih pedagoga/profesora pedagogije, magistara i doktora pedagogije, kao i studenata poslijediplomskoga znanstvenoga magistarskoga i doktorskoga studija pedagogije.

Četvrti susret pedagoga Hrvatske, koji je održan od 5. do 7. travnja 2006. godine u Dubrovniku, bio je posvećen temi *Odgoj i socijalizacija: područja, sadržaji, modeli*.

Sudionike skupa pozdravili su Ružica Marković, pročelnica Odjela za društvene djelatnosti Grada Dubrovnika, Ante Žužul, predsjednik uprave Školske knjige i dr. sc. Nevio Šetić, državni tajnik u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

Sadržaj skupa ostvaren je uvodnim izlaganjem, plenarnim izlaganjima i skupnim raspravama u četiri sekcije: rani odgoj i socijalizacija, odgoj i nastava u osnovnoj školi, odgoj i nastava u srednjim školama, odgoj i socijalizacija u đačkim domovima.

Uvodno je govorio prof. dr. sc. Vlatko Previšić (Filozofski fakultet u Zagrebu), predsjednik Hrvatskoga pedagogijskoga društva. Tema *Postmoderne paradigme suvremenoga odgoja i socijalizacija* bila je široko polje na kojem su se potom kretala različita razmatranja o odgoju i socijalizaciji.

Postmoderna je na kraju, a pedagogija još uvijek, kao spori učenik, korača tek po njezinim «ruševinama» i traga za svojim novim identitetom – naglasio je prof. dr. sc. Vlatko Previšić- i pita se je li postmoderna «dekonstrukcijom svega» (tradicionalnoga, standardnoga, normiranoga, propisanoga, represivnoga, programiranoga i sl.) dovela u pitanje sustav postojećih pedagogijskih paradigmi i disciplina? S obzirom da je današnje društvo otvorena scena pluralnih utjecaja na kojoj se iskazuju vrlo različiti interesi, traži snošljivost, podnosi rizik, cijeni stvaralaštvo, voli kreativno sporenje, potiče multikulturalno prilagođavanje, prihvaća divergentno mišljenje, potiče otvorenost prema svemu, odgoj je

* dr. sc. Vladimir Strugar, Bjelovar

* Prvi je susret pedagoga Hrvatske održan je od 7. do 9. travnja 2003. godine u Opatiji s temom *Pedagog – stručni suradnik u suvremenom menagementu odgoja i obrazovanja*, Drugi je susret održan u Opatiji od 13. do 15. svibnja 2004. godine s temom *Pedagogija između prevencije i društveno neprihvatljiva ponašanja* i Treći od 13. do 15. travnja 2005. godine u Opatiji s temom *Nacionalni kurikulum i/ili katalozi znanja*.

očito postao otvorena scena koja ne pripada samo pedagogiji. Tako socijalizacijski procesi danas sve više participiraju kao ravnopravni partneri, a ne kao suodgajatelji. Lako je zapaziti da se slobodno vrijeme, neformalne vršnjačke skupine, kultura i stilovi života mladih, različite privatne inicijative i nevladine udruge, mediji, prostori okupljanja, sportske aktivnosti nameću kao komplementarno-partnerski čimbenik odgoja naspram obitelji i školi. Stoga, logično je upitati što je s teorijskim paradigmatama kao načelima, uzorima, obrascima i matricama ponašanja te profesionalnoga djelovanja? Oni su tek znanstvene koncepcije, koje su proizašle iz različitih pristupa te ukazuju na svrhu i način postupanja, ali ih se nitko dosljedno ne mora pridržavati. Dakle, s obzirom na takvo stanje nužan je znanstveni dijalog i interdisciplinarna suradnja, a suvremena pedagogija sve više djeluje (ili bi trebala) kao moderna integracijska znanost.

U narednome radu skupa bilo je sedam plenarnih izlaganja pa ćemo ukratko izdvojiti neke njihove dijelove.

Prof. dr. sc. Dubravka Miljković (Učiteljski fakultet u Zagrebu) govorila je o temi *Pozitivna psihologija i odgoj osobnosti*. Pozitivna psihologija proučava što ljudi rade dobro, kako im to uspijeva i kako se tome mogu poučiti drugi. Na temelju rezultata istraživanja zaključuje se o vrlo važnoj ulozi pozitivnih iskustava u ljudskome životu. Tako pozitivne emocije potiču kreativnost, fleksibilnost, altruističko ponašanje; osjećaj sreće potiče bolji radni učinak, veću aktivnost i energiju.

Istraživanja pokazuju da se tijekom povijesti cijenilo šest skupina temeljnih vrlina, a to su mudrost, hrabrost, humanost, pravednost, umjerenost i transcendentnost. Razvoju pozitivnih osobina posebno pridonose pozitivna zajednica, odnosno pozitivna socijalna ekologija uključujući zdravu obitelj, susjedstvo, učinkovite škole, društveno odgovorne medije i civilni dijalog.

Prof. dr. sc. Ante Čović (Filozofski fakultet u Zagrebu) obratio se temom *Uloga etike i bioetike u oblikovanju orijentacijskog znanja*. U prvom je dijelu izlaganja ocrtao put od etike do bioetike s podtemama; etika kao tradicionalna filozofska disciplina, nastanak i naziv bioetike (1962.), različite definicije pojma i tri razvojne faze. U drugom dijelu izlaganja opisao je znakove nove epohe i nove paradigme znanja. Novi se znakovi vremena očituju u promjeni odnosa čovjeka prema prirodi (umjesto ovladavanja prirodom imperativ je očuvanje), zatim u odnosu prema znanosti (gubitak povjerenja u mjerodavnost znanosti u individualnom i kolektivnom životu čovjeka) i odnosu prema Nad-instanciji (umjesto suvišnosti postulat opstojnosti). Prema tome, integrativno znanje je kao orijentacijsko znanje, koje se može stvarati samo u interakciji i integraciji znanstvenih, etičkih i kulturnih perspektiva.

Prof. dr. sc. Mladen Bevanda (Filozofski fakultet u Sarajevu) govorio je o temi *Pojam socijalizacije u udžbenicima pedagogije*. Predmet analize bili su udžbenici pedagogije s ciljem da se utvrdi zastupljenost pojma socijalizacija. Autor je uočio dva pristupa; prema jednom socijalizacija nije pedagoški pojam i stoga se ne definira u manjem broju udžbenika, dok drugi pristup prihvaća i objašnjava socijalizaciju kao pedagoški pojam. U određenju pojma uočljive su sličnosti i razlike. Prof. dr. sc. M. Bevanda na temelju usporedbe sličnosti i razlika definira pojam socijalizacija.

Doc. dr. sc. Dijana Vican (Sveučilište u Zadru) govorila je o *Sustavu vrijednosti i formiranju osobnosti*, aktualizirajući pitanje o sustavu vrijednosti koji bi odgojem ostvario osobnosti. Odgovor na to složeno i zamršeno pitanje sagledava se u realnosti odgojnoga djelovanja, dakle u mnoštvu, pluralizmu vrijednosti, te u proturječnosti ili sukobljavanju moralnih vrijednosti. Autorica uočava da kada društvo počinje oboljevati od nedostataka odgojnoga, dominiraju različiti preventivni programi, dakle *prevencija od* (prevencija od nasilja, prevencija od ovisnosti, prevencija sukoba i dr.). Tako se zatamnjuje istinska uloga odgoja koji je sam po sebi preventivan. Pred pedagogijom je zadatak da osmisli programe za vrijednosti, dakle *odgoj za* umjesto *prevencija od*, čime se odgoju daje (priznaje) prava uloga.

Prof. dr. sc. Aleksandar Štulhofer (Filozofski fakultet u Zagrebu) raspravljao je o temi *Seksualnost mladih između medija i škole*. U sklopu teme autor je opisao promjene koje su se u posljednjih tridesetak godina dogodile u pogledu seksualnosti mladih u Hrvatskoj, analizirajući rezultate dviju nacionalnih studija (1972. i 2005.). Promjene ukazuju na dva

trenda; prvi je seksualna permisivnosti, dakle rast otvorenosti i tolerancije u sferi seksualnosti, a drugi je rast spolne ravnopravnosti. Ishodi su to kulturnog procesa koji nazivamo dvostruka permisivnost. Promjene su, zaključuje autor, primarno pozitivne, kako na individualnoj (veća ravnopravnost, odgovornost i mogućnost uživanja) tako i na društvenoj razini (porast otvorenosti i tolerancije).

Perceptivne predrasude o odgoju u društvu bila je tema prof. dr. sc. Vladimira Grudena. Naglasio je da odgaja pedagog (čovjek), a ne tehnika jer je čovjek biće odnosa, on raste i živi u različitim odnosima i situacijama. Prema tome, odgoj je komunikacija, ali ne komunikacija superiornosti, nego pariteta i primjera, ne komunikacija okrutnosti, nego ljubavi, ne komunikacija obrane, nego povjerenja. Odgoj je komunikacija u kojoj su empatija, spontanost i prihvaćanje različitosti. Dijete mora naučiti i prihvatiti suvremeno društveno ozračje, ali je temeljni odgojni cilj razviti kreativnost i učiti puteve i metode vlastita ostvarenja (sloboda izbora, samostalnost).

Mr. sc. Marijan Franjčić razmatrao je temu *Religijski odgoj i vjeronauk u školi: sastavnice cjelovitoga odgoja*. Nakon što je objasnio i razgraničio temeljne pojmove (opći odgoj – religijski odgoj, socijalizacija – religijska socijalizacija, konfesionalni vjeronauk u školi – religijski i kršćanski odgoj), komparativno je opisao položaj vjeronauka u školskim sustavima u Europi. Vjeronauk u školi pretežno je na konfesionalnoj osnovi u većini zemalja Europske unije, zatim je nekonfesionalno organiziran (Engleska, Wales), zatim u nekim zemljama nije predviđen u javnim školama (Francuska, Slovenija, Nizozemska). Mr. sc. M. Franjčić naglašava da je vjeronauk u školi čimbenik integralnog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj te da su njegove zadaće: informacija, formacija, odgoj za mir – suživot i dijalog.

U nastavku teksta kratko ćemo izdvojiti temeljne sažete poruke skupnih rasprava u četiri sekcije.

U sekciji *Rani odgoj i socijalizacija* (moderatori: prof. dr. sc. A. Miljak, prof. dr. sc. D. Maleš, prof. dr. sc. J. Krstović, prof. dr. sc. L. Pehar, mr. sc. M. Šagud, mr. sc. E. Slunjski) apostrofirani su rezultati suvremenih istraživanja ranoga odgoja koji tvrde da je dijete već od rođenja socijalno biće, aktivno, konstruktivno, stvaralačko – aktivni činitelj svog razvoja, odgoja i obrazovanja. Razvoj djeteta rane dobi ostvaruje se u odnosu s drugima, odraslima i djecom u zajedničkim, društvenim aktivnostima. S obzirom na to vrtići, kao ustanove ranoga odgoja i obrazovanja, trebali bi se transformirati u ustanovu, zajednicu koja više sličí velikoj radionici (ili nizu radionica) za rad, istraživanje, eksperimentiranje, za individualno i skupno učenje djece i odraslih. Dječji vrtići su, prema tome, zajednice u kojima svi participiraju (sudjeluju), uče, u kojoj se stvaraju dinamične mreže različitih socijalnih odnosa i komunikacije.

U sekciji *Odgoj i nastava u osnovnoj školi* aktualizirano je pitanje odgoja i/ili socijalizacije u nastavi (prof. dr. sc. V. Jurić), ocjenjivanja u obveznom obrazovanju s posebnim osvrtom na stanje u Finskoj (prof. dr. sc. M. Matijević), djelovanja nastavnika u odgojnoj zbilji (prof. dr. sc. S. Vučak), položaja i uloge učenika u nastavi (doc. dr. sc. A. Peko) te povezanosti kulture škole i socijalizacije (doc. dr. sc. V. Strugar).

Rasprave u sekciji *Odgoj i nastava u srednjim školama* privukla je pozornost temama o odgoju i nastavi u srednjoj školi (prof. dr. sc. J. Milat), suvremenom shvaćanju odgoja u školi (prof. dr. sc. L. Bognar) i nastavniku – nositelju odgojnoga procesa u društvu (prof. dr. sc. Z. Gruden).

U sekciji *Odgoj i socijalizacija u domovima* poticaji za raspravu bile su teme o područjima, sadržajima, modelima odgoja i socijalizacije u domovima (prof. dr. sc. V. Rosić), novim paradigmatima odgoja i socijalizacije (doc. dr. sc. N. Hrvatić) te rehabilitacije i resocijalizacije bivših ovisnika (doc. dr. sc. Z. Miliša).

U sklopu završne rasprave predstavljen je 2. broj (II. godina, prosinac 2005.) znanstvenog časopisa *Pedagogijska istraživanja*, čiji je osnivač i izdavač Hrvatsko pedagogijsko društvo, a suizdavač Školska knjiga, Zagreb.

Časopis je predstavio prof. dr. sc. Nikola Nikša Šoljan, glavni i odgovorni urednik. Drugi je broj časopisa posvećen, za naše prosvjetne i znanstvene prilike, aktualnoj temi, a to je teorijsko-metodološki pristup izrade kurikula. Članci su: *Kurikulum suvremenog odgoja i škole: metodologija i struktura* (V. Previšić), *Oblikovanje nacionalnog kurikuluma* (A. Žužul), *Kurikulum suvremene škole* (V. Jurić), *Pedagoške paradigme izrade kurikuluma* (J. Milat),

Utjecaj kvalitete nastave na postignuća učenika (M. Palekčić), *Su-konstrukcija kurikuluma i teorije (ranog odgoja) i obrazovanja* (A. Miljak), *Kurikulum pedagoške izobrazbe i interkulturalne kompetencije učitelja* (N. Hrvatić, E. Piršl), *Kurikulum nove škole – istraživački izazov školskim pedagogima* (A. Sekulić-Majurec).

U časopisu su i članci o drugim pitanjima kao što su evaluacija u odgoju i obrazovanju (M. Matijević), upotreba faktorske analize u ispitivanju poželjnosti alternativnih odgojnih koncepata (B. Čulig), stvarne i željene aktivnosti slobodnoga vremena studenata (J. Vrkić Dimić) i seksualnost mladih u Hrvatskoj (1972. – 2005.) (A. Štulhofer i sur.).

Ovogodišnji Četvrti susret pedagoga Hrvatske pokazao se kao pouzdan i potreban oslonac pedagogima u njihovu stručnome usavršavanju i profesionalizaciji. Pedagogiju pak, s druge strane vidi kao modernu integracijsku znanost te je potiče na propitivanje vlastite biti imajući u vidu postmoderne izazove i globalno doba.